

максимальний комфорт. Особливе місце займають природно-заповідні території та об'єкти. Це заповідники і заказники різних форм та напрямів заповідання, національні природні парки, дендропарки, цінні природні об'єкти, пам'ятки природи місцевого значення, пам'ятки садово-паркової культури. Рекреаційна діяльність тут допускається тільки в тих місцях і в тому обсязі, який гарантує збереження цінних природних комплексів [4].

Ліси Збараського району представлені такими категоріями: експлуатаційні ліси, захисні ліси, рекреаційно-оздоровчі, ліси природоохоронного та іншого значення.

Лісогосподарське природокористування займає друге місце за площею земель у районі. Майже всі ліси в Збараському районі належать до Тернопільського лісгоспазу. Їх площа становить 3243 га. Ліси в межах району розміщені нерівномірно. Найбільша частка лісів – 23,5% у Залужанській сільській раді. На території Бодаківської, Бутинської, Великовічницької, Залісецької, Капустинської, Лозівської, Нижчелуб'янської, Новиківської, Старозбараської, Шилівської та Шимковецької сільських рад частка лісів становить більше 10%.

Панівними лісотвірними деревними породами у Збараському лісництві є твердолистяні породи, які займають 2921,6 га (90,1%) території лісництва. Серед них найбільшу площу займають дубові насадження - 2299,3 га. Молодняків нараховується 408,6 га (14,0%), середньовікових - 1893,8 га (64,8%). Пристигли складають - 478,4 га (16,3), а стиглі і перестійні твердолистяні насадження займають всього 140,8 га (4,9%).

Хвойні породи (сосна, ялина, модрина) займають 259,1 га (8,1%) території лісництва. Серед них на молодняки припадає 54,9 га (21,2%), на середньовікові – 70,9 га (27,4%). Пристигли насадження складають 66,8 га (25,8%), а стиглі і перестійні - 66,5 га (25,6%). Мяколистяні породи (береза, осика, вільха, липа, тополя) займають 59,1 га (1,8%) території Збараського лісництва. Молодняків серед них нараховується 6,7 га (11,3%), а середньовікових – 17 га (28,8%). Пристигли насадження займають 4,4 га (7,4%), стиглі і перестійні – 31 га (52,5%).

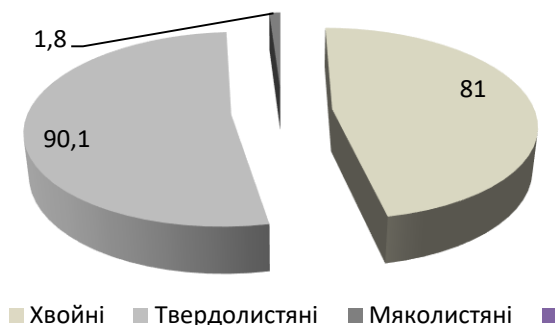

Рис. 1. Склад порід у лісах Збараського району (%)

Лісистість в межах району суттєво змінилася. Як зазначає Б.Б.Гавришок (2015) найбільш активно вирубували поблизу населених пунктів, а також під час будівництва фільварків. Значне зниження лісистості відбулося поблизу с. Болязуби, а також південніше Гаїв Розтоцьких, поблизу сс. Залужжя, Луб'янок, Красного тощо. На південний схід від Максимівки зміни лісистості досить чітко простежуються на Товтровому пасмі, що зумовлено відсутністю лісів на прилеглих рівнинах вже в 1880 р [1, с. 114].

Разом з тим в багатьох місцевостях зберігається поширення лісової рослинності на сільськогосподарські землі, які не обробляються.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гавришок Б.Б. Особливості природокористування в Подільських Товтрах: Монографія / Б.Б. Гавришок, М.Я. Сивий. – Тернопіль: ТНПУ, 2015. – 260 с.
2. Географія Тернопільської області : монографія. В 2-ох т. Т. І. Природні умови та ресурси / ТНПУ ім. В. Гнатюка. – Тернопіль: Крок, 2017. – 504 с.
3. Тернопільське обласне управління лісового та мисливського господарства. [Електронний ресурс] Режим доступу <http://ternopilis.gov.ua>
4. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. Навчальний посібник / Н.В. Фоменко. – К.: Центр навчальної літератури. 2007. – 312 с.

Літковець Т.

Науковий керівник – доц. Заставецька Л.Б.

МІГРАЦІЯ РОБОЧОЇ СИЛИ З УКРАЇНИ ДО ЄС

Мета статті: аналіз особливостей міграції робочої сили з України до Європейського Союзу.

Міграція робочої сили з України до ЄС є одним із основних напрямів економічної співпраці і набуває дуже важливого значення для нашої країни в теперішній час, коли може бути введений безвізовий режим між Україною та Євросоюзом. В останні десятиліття Україна була ареною активних міграційних процесів. За оцінкою Світового банку (СБ) країна входить до п'ятірки найбільших постачальників мігрантів у світі, поступаючись лише

Мексичі, Індії, Китаю та Росії. У 2016 році за межами України проживали 6,5 млн. осіб, що народилися на її території (14,3% від населення країни на цю дату). При цьому дані СБ не включають циркулярних мігрантів (тобто, мігрантів, які періодично повертаються до країни походження), кількість яких становить не менше 1 млн. осіб. Оцінка розміру зовнішньої трудової міграції з України залежить від визначення цього поняття. За широким визначенням трудові мігранти – це люди, які займаються економічною діяльністю за межами країни походження. Відповідно до трудових мігрантів потрібно віднести основну частину тих, хто народився в Україні, але проживає за її межами. Однак більшість з цих мігрантів виїхали з України в період існування СРСР або у перші роки після його розпаду. В основному, зараз вони є громадянами інших держав (насамперед, Росії) і не підтримують економічні зв'язки з Україною, зокрема, не надсилають до країни грошові перекази. Тому видається обґрунтованим використовувати більш вузьке визначення, відповідно до якого трудовим мігрантом є особа, яка працює в державі, громадянином якої вона не є. Отже, до числа трудових мігрантів входять всі мігранти, які періодично повертаються до України (циркулярна міграція), а також частина постійних мігрантів, які виїхали за кордон з метою працевлаштування та зберігають українське громадянство. Основним джерелом даних про трудову міграцію в Україні є два широкомасштабних обстеження домогосподарств. Перше з них було проведено у 2014 році Державною службою статистики України у співробітництві з Українським центром соціальних реформ, фондом «Відкрий Україну», Світовим банком та Міжнародною організацією міграції - Опитування з питань трудової міграції 2014 року (ОТМ-2014). Друге обстеження було проведено в рамках проекту Європейського Союзу та Міжнародної організації праці «Ефективне управління трудовою міграцією та її кваліфікаційними аспектами» у 2016 році Опитування з питань трудової міграції 2016 року (ОТМ-2016). Відповідно до результатів ОТМ-2014 протягом 2014-першої половини 2016 року на роботу за кордон виїжджали 1 476,1 тис. українців (4,2% населення країни у віці 15-70 років або 6,6% економічно активного населення). Наступне обстеження, яке було проведене через чотири роки, (ОТМ-2016) зафіксувало невелике скорочення числа мігрантів: у 2014 – першій половині 2016 року за кордон виїжджали 1 181,6 тис. українців (3,4% населення країни у віці 15-70 років або 5,4% економічно активного населення). ОТМ-2016 також дозволило окремо оцінити кількість циркулярних мігрантів та постійних мігрантів (тих, хто працював за кордоном більше року). Частка останніх склала 17,3% від загального числа трудових мігрантів, або 204,4 тис. осіб. Основні напрямки трудової міграції – країни Європейського Союзу (ЄС) та Росія. За результатами обстеження 2014 року в ЄС працювали або шукали роботу 51% трудових мігрантів (602,5 тис. осіб), в Росії — 43,2% (511,0 тис. осіб). Серед країн ЄС головними напрямками трудової міграції з України були Польща, Італія та Чехія (табл. 1). Разом з тим, проведені у 2014 та 2016 році обстеження домогосподарств дозволили оцінити розмір постійної трудової міграції лише частково, оскільки вони охоплювали лише тих мігрантів, сім'ї яких залишилися в Україні. Трудові мігранти, які перевезли за кордон свої сім'ї, не могли потрапити в поле зору обстежень. Існує низка свідчень на користь того, що масштаб постійної трудової міграції суттєво перевищує розмір, встановлений за допомогою обстежень домогосподарств.

Головні напрями трудових міграцій з України

Таблиця 1

Країна	Число трудових мігрантів, тис. осіб	Частка в загальному числі мігрантів, %
Всього	1 181,6	100,0
ЄС, у тому числі	602,5	51,0
Польща	168,4	14,3
Італія	156,0	13,2
Чехія	153,0	12,9
Іспанія	52,6	4,5
Нічеччина	27,8	2,4
Угорщина	23,0	1,9
Португалія	21,7	1,8
Росія	511,0	43,2
Білорусія	21,5	1,8
Інші	46,6	4,0

Слід відзначити, що реальні обсяги трудової міграції з України до країн ЄС визначити дуже важко. Статистичні дані як Держкомстату України так і Євростату дуже далекі від реальних даних, оскільки враховують лише легальні потоки трудових мігрантів. Так, за даними Держстату України в 2016 році за межами України працювали 22187 осіб з них лише 10594 особи в країнах Європейського Союзу. За даними Євростату в 2016 році в країнах ЄС статус постійного мешканця, який дає офіційне право на трудову діяльність в країнах-ЄС мали не менш 648,3 тис. громадян України (табл. 2). Водночас за результатами ОТМ-2016 лише 256,8 тис. трудових мігрантів з України працювали в країнах ЄС не менше 6 місяців та потенційно могли отримати статус постійного

мешканця. Звичайно, не всі громадяни України, які мали статус постійного мешканця у країнах ЄС, були трудовими мігрантами – серед них були працівники українських установ та підприємств, особи, які виїхали за кордон з метою іншою за працевлаштування (зокрема, за програмами етнічної та релігійної міграції), а також незайняті родичі трудових мігрантів. Але, незважаючи на це, зіставлення результатів обстеження домогосподарств та даних Євростату дозволяє припустити, що розмір постійної трудової міграції з України до ЄС є більшим, ніж показало обстеження (за приблизними експертними оцінками в 3–4,5 рази).

Позитивні та негативні наслідки еміграції з України

Таблиця 2

Позитивні наслідки	Негативні наслідки
Надходження коштів в країну	Втрата найпродуктивнішої частини власної робочої сили (молоді, науковців, фахівців)
Послаблення напруги на ринку праці	Втрата кваліфікації більшістю трудових мігрантів, які працюють не за спеціальністю
Зменшення рівня безробіття	Вкладення державою коштів у підготовку фахівців, які реалізують свої здібності і створюють додаткову вартість за кордоном
Покращення добробуту сімей мігрантів	Нелегальна трудова міграція не здійснює відрахувань до пенсійного та соціального фондів
Можливість реалізувати свої здібності	Отримання мігрантами громадянства країни міграції, що погіршує демографічну ситуацію. Повернення трудових мігрантів пенсійного віку. Розпад сімей, проблема соціального «сирітства». Ризик потрапляння в ситуацію торгівлі людьми (сексуальна експлуатація за кордоном, трудове рабство)

Важливим чинником зростання трудової міграції до країн ЄС може стати політична нестабільність в Україні. Як складеться політична ситуація в Україні, прогнозувати навіть на найближчу перспективу важко. Можна стверджувати лише про наявність політичної нестабільності. В разі подальшої дестабілізації ситуації можна очікувати збільшення виїздів за кордон національних меншин з України. Навіть у випадку стабілізації ситуації, враховуючи політичні події, які відбулися в Україні з початку 2016 року, можна прогнозувати зменшення кількості мігруючих до Росії, особливо це стосується мігрантів із західних областей. Як альтернативу мігранти можуть обрати країни Європейського Союзу, крім того цьому сприятиме і спрощення візового режиму.

Висновки. Трудова міграція з України до країн ЄС має важливе соціально- економічне значення для нашої держави. Хоч негативні наслідки від трудової міграції притаманні й міграції до країн ЄС, але політико-правове та соціально- культурне середовище в країнах ЄС дозволяє значно зменшувати прояви існуючих ризиків. Основними факторами впливу на рівень трудової міграції українців за кордон в умовах європейської інтеграції в сучасній політико-економічній ситуації є демографічна ситуація, рівень безробіття, розмір заробітної плати, міграційна політика, а також політична ситуація в Україні та світі. Підписання Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії та їх державами-членами, з іншої сторони також сприятиме збільшенню кількості трудових мігрантів, зокрема за рахунок спрощення візового режиму.

ЛІТЕРАТУРА

- 1.Звіт щодо методології, організації проведення та результатів вибіркового модульного дослідження з питань трудової міграції в Україні. – Міжнародна організація праці, Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---europe/---ro-geneva/---sro-budapest/documents/publication/wcms_244746.pdf.
- 2.Звіт щодо методології, організації проведення та результатів модульного вибіркового обстеження з питань трудової міграції в Україні / Міжнародна організація праці. Група технічної підтримки з питань гідної праці та Бюро МОП для країн Центральної та Східної Європи. – Будапешт МОП, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.ilo.org/wcmsp7/groups/public/@europe/@ro-geneva/@sro-budapest/documents/publication/wcms_244778.pdf.
- 3.Державний комітет статистики України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : www.ukrstat.gov.ua.
4. Офіційний сайт Статистичного агентства ЄС «Євростат» Єврокомісії [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/Eurostat>.
- 5.Національний банк України. Офіційний сайт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.